

Рева І. По той бік себе. Культурні та психологічні наслідки Голодомору та сталінських репресій. — Дніпропетровськ, 2013

Книжка відомої журналістки, наукового співробітника Інституту суспільних досліджень Ірини Реви є доволі цікавою й актуальною, характеризується новизною, оригінальними узагальненнями, вирізняється виваженістю, лаконічністю і переконливістю, ґрунтовні висновки спрямовані на вирішення важливих націєтворчих завдань. Книга, написана доступною мовою, викликає великий інтерес і спрямована не лише на сьогодення, а й на майбутнє.

Ця цікава книга вражає і ретельністю опрацювання матеріалу, і документальною достовірністю фактів, і багатогранним висвітленням глибинних причин та наслідків Голодомору 1932–1933 років, і новизною художньої біографістики. Проте найважливішим є те, що ця книга містить комплексні узагальнення високого рівня, чого не було раніше у статтях і книжках, присвячених Голодомору. Адже у книзі вперше репрезентовано комплексний аналіз політико-правових, соціально-економічних, демографічних, морально-етичних і психологічних наслідків Голодомору та репресій тоталітарного комуністичного режиму.

Авторка не просто вводить нас у контекст суспільно-політичного, економічного і громадського життя 1930-х років, а й “занурює” нашу уяву в тогочасне селянське середовище, виокремлюючи головну мету сталінізму – зламати, знищити, деморалізувати українське селянство як становий хребет української нації. Ірина Рева, поетапно висвітлюючи поставлену проблему, майстерно використовує образно-символічні засоби українського слова, щоб запросити читачів до спільних роздумів, до діалогу, пробуджуючи у них національну самосвідомість і суб’єктність. Читачів приголомшують масштаби впливу сталінських репресій (як-то: форсована колективізація, грабіжницьке розкуркулення, конфіскаційні хлібозаготівлі, фізичне винищення українського селянства штучним Голодомором) на духовний світ тогочасних українців, моральна спустошеність і апатія в душах людей, які вижили після цього страхіття...

Після таких жорстоких “експериментів” українська людність знеособлювалась, основна маса населення ставала ще більш покірною, втрачаючи будь-який потенціал до опору тоталітарному режиму. Емоційно насичена розповідь авторки не може не зачіпати струни наших сердець, не може не резонувати у наших душах. Подібні спільні переживання громадян суттєво сприяють національній консолідації.

Ірина Рева доводить, що тоталітарна комуністична влада використала терор голодом як основний репресивний засіб для упокорення волелюбного й працьовитого українського селянства, що людиноненавистницька політика СРСР українсько-українською вплинула на майбутнє українського народу, в тому числі й на сучасних громадян України. Авторка показує, як важко позбутися негативного спадку подібної політики, адже й нині відчуваються її наслідки: втрачена суб’єктність, прояви соціальної деградації, ослаблення родинних зв’язків, аномія, регресія особистості, навчена безпорадність, запобігання перед владою, криміналізація суспільства, нехтіть до праці, конформізм та подвійні стандарти.

Величезну загрозу нинішньому українському суспільству несуть метастази страху, який нівелює творчу активність людей, знесилює цілі покоління, пригнічує людську гідність, руйнує довіру між людьми, деморалізує їх. На жаль, і нині бачимо, як використовуються в дії і принцип “поділяй та володарюй”, і метод “промивання мізків”, і різноманітні прийоми дезінтеграції та розколювання українського суспільства. Ці деструктивні принципи і прийоми сприяють поширенню в Україні тотальної апатії, зневіри і розчарування, сприяючи мовчазній деградації суспільства.

Та не треба втрачати надію і падати духом. Ірина Рева показала у своїй книзі, як українці вижили у нелегкі часи, як вони актуалізували й напружували всі свої внутрішні сили, як вони знову й знову починали все з початку, щоб відновити втрачене, відродити свій народ, працюючи заради нинішніх і грядущих поколінь українців.

Вихід у світ книги Ірини Реви, безперечно, є вагомою подією в житті сучасного українського суспільства. Адже ця книга покликана стати тим поштовхом до дії, до відновлення віри в себе і у свій народ (чого нам зараз так не вистачає). Ця книга належить до того корпусу текстів, які допомагають привести українське суспільство у стан відповідності до норм цивілізованого розвитку людства.

Тетяна Воронаєва